

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы нұсқаулық

1. Жалпы ережелер

1. «Хромтау тау-кен техникалық жоғары колледжі» МКҚК (бұдан әрі – Колледж) Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі осы Нұсқаулығы (бұдан әрі – Нұсқаулық) сыбайлас жемқорлық сипатындағы әрекеттерге не жататынын анықтайды, сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жасау тәртібін белгілейді, сыбайлас жемқорлық сипатындағы жағдай туындаған кездегі Клубтың лауазымды тұлғалары мен қызметкерлерінің әрекеттері.

2. Осы нұсқаулықта келтірілген талаптар ең аз қажетті болып табылады және олар нақты жағдай үшін толық және/немесе шектеуші ретінде қарастырылмауы керек.

2. Негізгі терминдер мен анықтамалар

3. Осы Нұсқаулықта мынадай терминдер мен анықтамалар пайдаланылады:

1) Пара – лауазымды тұлғаның жеке өзі немесе делдал арқылы алған ақшасы, бағалы қағаздары, өзге де мүлкі, мүлікке құқықтары немесе мүліктік сипаттағы игіліктер.

2) Лауазымды тұлға – колледжде тұрақты немесе уақытша ұйымдастыру және басқару функцияларын атқаратын қызметкер;

3) Пара алу – ұйымда басқару функцияларын жүзеге асыратын адамға ақшаны, бағалы қағаздарды немесе өзге де мүлікті заңсыз беру, сол сияқты оған өзінің қызметтік бабын пайдалану үшін мүліктік қызмет көрсетуге заңсыз қызмет көрсету, – сондай-ақ пара алуды жүзеге асыратын тұлғаның мүддесі үшін қызметте жалпы қамқорлық немесе келісім үшін.

4) Мүдделер қақтығысы – лауазымды адамдардың/қызметкерлердің жеке мүдделері мен олардың лауазымдық өкілеттіктері арасындағы қайшылық, бұл адамдардың жеке мүдделері олардың қызметтік өкілеттіктерін тиісінше орындамауына әкеп соғуы мүмкін;

5) Сыбайлас жемқорлық – колледждің лауазымды тұлғаларының өз лауазымдық (лауазымды) өкілеттіктерін және соған байланысты мүмкіндіктерін жеке немесе делдалдар арқылы өзіне немесе үшінші тұлғаларға мүліктік (мүліктік емес) пайдалар мен артықшылықтар алу немесе алу мақсатында заңсыз пайдалануы, сондай-ақ пара алуы.

6) Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл – колледждің сыбайлас жемқорлықтың алдын алу, оның ішінде колледжде сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті қалыптастыру, сыбайлас жемқорлық жасауға ықпал ететін

себептер мен жағдайларды анықтау және жою бойынша өз өкілеттігі шегінде қызметі;

7) Қызметкер – колледжбен еңбек қатынасы бар жеке тұлға.

3. Сыбайлас жемқорлық мүмкін болатын жағдайлары, сондай-ақ мінез-құлық ережелері бойынша ұсыныстар

4. Қызметке жүгінген азаматтар тарапынан болуы мүмкін арандатушылықты болдырмау мақсатында колледж қызметін тексеретін лауазымды тұлғалар:

1) Студенттердің жеке заттарын (киімдерді, портфельдерді, сөмкелерді және т.б.) қараусыз қалдырмаңыз;

2) Студенттерден кейін жұмыс орнында немесе жеке заттарынан кез келген бөтен заттар табылса, өз бетінше шара қолданбай, дереу басшылыққа хабарлауға.

5. Колледждің лауазымды тұлғасына, қызметкеріне пара ұсынған кезде:

1) пара беру және/немесе пара алу субъектісін қабылдаудан әзірлік немесе үзілді-кесілді бас тарту ретінде түсіндірілуі мүмкін дәрежі мәлімдемелер жасамай, өзін өте мұқият, сыпайы, ашуланбай ұстауға;

2) мұқият тыңдаңыз және сізге ұсынылатын шарттарды дәл есте сақтаңыз (сомалардың мөлшері, тауарлардың атауы және қызмет көрсету сипаты, параны беру мерзімі мен әдістері, коммерциялық пара алу нысаны, мәселелерді шешу реттілігі);

3) пара және/немесе пара алу субъектісін беру уақыты мен орны туралы мәселені келесі әңгімеге дейін қалдыруға және келесі кездесуге сізге таныс орынды ұсынуға тырысыңыз;

4) әңгімелесуде бастаманы өз қолыңызға алмаңыз, көбірек «қабылдаңыз», әңгімелесушінің «сөйлеуіне», мүмкіндігінше көбірек ақпарат беруге мүмкіндік беріңіз;

5) егер сіз пара беруге немесе пара алуға келіскен болсаңыз, өз мәселенізді шешудің кепілдіктері туралы сұраңыз;

6) егер сізде дауыс жазу құрылғысы болса, пара алу туралы ұсынысты (жасырын) жазып алуға тырысыңыз;

7) осы фактіні Колледж Басқармасының төрағасына жадынама түрінде хабарлауға;

8) Комплаенс жөніндегі қызметкерге немесе Колледж Кеңесінің төрағасына жазбаша немесе ауызша хабарлама жіберу;

9) сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті органға немесе 1424 Call-орталығына алдағы қылмыс туралы жазбаша немесе ауызша хабарлама беруге міндетті.

6. Колледждің лауазымды тұлғалары мен қызметкерлері арасында мүдделер қақтығысы туындаған жағдайда:

- 1) мүдделер қақтығысының кез келген мүмкіндігіне мұқият болуға;
- 2) мүдделер қақтығысының кез келген мүмкіндігін болдырмау үшін шаралар қабылдауға;
- 3) пайда болған мүдделер қақтығысы немесе оның туындау мүмкіндігі туралы сізге белгілі болған бойда жазбаша түрде тікелей басшыға хабарлауға;
- 4) тікелей басшымен келісім бойынша туындаған мүдделер қақтығысын еңсеру жөнінде шаралар қабылдауға;
- 5) мүдделер қақтығысының тарапы болып табылатын қызметкердің қызметтік жағдайын белгіленген тәртіппен қызметтік міндеттерін орындаудан шеттетуге және/немесе мүдделер қақтығысына себеп болған пайдадан бас тартқанға дейін өзгертуге;
- 6) қызметтік мінез-құлық талаптарын сақтау және мүдделер қақтығысын шешу жөніндегі комиссия құрады.

4. Колледждің лауазымды тұлғалары мен қызметкерлерінің сыбайлас жемқорлыққа қарсы тұру туралы шешім қабылдау кезіндегі әрекеттері

7. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті органға немесе 1424 байланыс орталығына өз қалауыңыз бойынша ауызша немесе жазбаша өтініш бере аласыз.

8. Сыбайлас жемқорлық орын алған жағдайда хабарлаудың бір түрі анонимді өтініш беру. Бұл жағдайда өтініш берушіге шағымның анонимді болғандығына байланысты жауап қайтарылмауы мүмкін. Мұндай шағымда алдағы немесе жасалған қылмыс туралы мәліметтер қамтылған жағдайларды қоспағанда, анонимді шағымның өзі қылмыстық іс қозғауға негіз бола алмайды.

9. Пара бопсалау фактісі бойынша сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті органға хабарласып, сізден пара алу фактісі туралы арыз жазуыңыз қажет, онда мынаны нақты көрсету керек:

- 1) лауазымды тұлғалардың қайсысы (тегі, аты, әкесінің аты, лауазымы, мекеменің атауы) сізден пара талап етуде немесе коммерциялық құрылымдар өкілдерінің қайсысы сізді пара беруге итермелеп жатқанын;
- 2) қорқытып алынған параның (параның) мөлшері мен сипаты қандай;
- 3) қандай нақты әрекеттері (әрекетсіздігі) үшін сізден пара талап етілгені немесе коммерциялық пара алу жасалғаны;
- 4) қай уақытта, қай жерде және қалай болуы керек тікелей пара беру немесе пара алу жүзеге асырылуы тиіс.

10. Сыбайлас жемқорлық қылмыстары мен сыбайлас жемқорлық сипатындағы жағдайларды анықтау және/немесе оларға тап болған кезде, сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті органға жүгінумен қатар, қызметкерлер бұл туралы Комплаенс қызметкерін немесе Колледж Басқармасының төрағасын хабардар ету шараларын қабылдауға міндетті;

11. Колледж қызметкері өзінің функционалдық міндеттерін атқару кезінде сыбайлас жемқорлық, пара алу және басқа да қылмыстық құқық бұзушылық фактілері туралы хабарлаған лауазымды адам, қызметкер мемлекеттің қорғауында болады және Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілеген тәртіппен көтермеленеді.

12. Колледж қызметкерлері функционалдық міндеттерін орындау кезінде сыбайлас жемқорлыққа және басқа да қылмыстық құқық бұзушылықтарға қарсы күресте жәрдем көрсететін лауазымды тұлға, қызметкер туралы мәліметтер мемлекеттік құпия болып табылады және заңнамада белгіленген тәртіппен беріледі. Бұл ақпаратты жария ету заңмен белгіленген жауапкершілікке әкеп соғады.

5. Қорытынды ережелер

13. Осы Нұсқаулық Колледждің барлық лауазымды тұлғалары мен қызметкерлерінің танысуы және қолдануы үшін міндетті болып табылады.

14. Осы Нұсқаулық Колледж Төрағасы бекіткен күннен бастап күшіне енеді.

15. Нұсқаулыққа енгізілген өзгертулер/толықтырулар оны Колледж Басқармасының төрағасы бекіткен күннен бастап күшіне енеді.